

TINDOG BATOK SA TORTURE

USA KA GIYA SA PAGKUHA OG HUSTISYA
SA PILIPINAS

STOP ~~TORTURE~~

AMNESTY
INTERNATIONAL

GLOSARYO

CSC	Civil Service Commission
CHR	Commission on Human Rights
IAS	Internal Affairs Service
NAPOLCOM	National Police Commission
NPS	National Prosecution Service
NGOs	Non-governmental organizations
PLEB	People's Law Enforcement Board
PNP	Philippine National Police

1. PASIUNA

Kung ikaw nakatagamtam o nakahiagum og pagpanakit o pagpakalisod sa bisa'g unsang paagi sa kamot sa usa ka tawo nga may katungdanan sa gobyerno o aduna'y awtoridad aron makakuha og impormasyon o pagkumpisal, o aron silutan, hadlok on o baharan ka, na-torture ka.

Kanunay kini nga ilegal, ug sa ilawom sa balaod sa Pilipinas ug sa *international law*, aduna ka'y katungod sa hustisya, bayad, ug uban pang mga porma sa pahiuli.

Wala'y garantiya nga ang pagpasaka og reklamo mahimog magmalampuson, apan kini lamang ang pamaagi aron makakuha og hustisya.

Gidisenyo kini nga giya aron makatabang sa mga tawo nga mahimong gi-torture nga masabtan ang mga opsyon nga pwede kapilian – apil ang mga bentaha ug mga disbentaha para sa kada usa, ug kung unsa ang mahimong proseso.

Nakapokus kini sa mga pag-abuso sa pulisya, pero pipila sa mga pamaagi sa pagkuha og hustisya – sama sa pinaagi sa National Prosecution Service (NPS), Opisina sa Ombudsman, Civil Service Commission (CSC) ug Commission on Human Rights (CHR) – angay sab kung giabuso ka sa mga opisyal sa militar o uban pang mga tawo nga aduna'y awtoridad. Among gilakip ang listahan sa mga non-governmental organization (NGO) nga makatabang sa imong pagkab-ut og hustisya.

2. HIBAW-I ANG IMONG MGA KATUNGOD

Ang mga balaod sa Pilipinas ug ang *international human rights law* parehong gahatag og mga katungod ug mga partikular nga proteksyon atol sa pag-aresto, pagpangutana, detensyon ug sa korte. Gitawag kini nga “mga panagang” o “*safeguards*” ug sakop ang mga musunod nga aspeto:

Pag-aresto – mga opisyal lamang sa pulisya ang mamahimong moaresto kanimo. Sa pipila ka mga kaso, gitugutan ang mga lungsoranon nga mohimo og aresto. Sa bisan asang paagi, aduna ka'y katungod nga pahibaw-on sa mga rason sa pagkaaresto kanimo ug sa imong mga katungod samtang anaa sa kustodiya sa pulisya. Aduna ka'y katungod nga sultihan ang imong pamilya ug ang uban pa, apil ang imong abugado, kung hain ka. Ang pulisya kinahanglang aduna'y mga opisyal nga rekord sa pag-aresto kanimo.

Detensyon – Aduna ka'y katungod nga bisitahan sa imong mga paryente, ug makaistorya ug abugado. Aduna ka'y katungod sa medikal nga pag-atiman. Kinahanglang nga tratuhon ka sa makatawo nga pamaagi ug magpabilin sa maligdong nga kundisyon.

Pagpangutana – Aduna ka'y katungod nga dili i-torture (o pahiangumon sa uban pang madagmalon, dili tawhanon ug makauulaw nga pagtrato silot, nga kolektibo namong gitawag nga “*ill-treatment*”) atol sa pagpangutana. Aduna ka'y katungod nga patambunon ang imong abugado, ug makadawat og mga medikal nga eksaminasyon ug mga serbisyo sa kinatibuk-an. Ang pulisya kinahanglang aduna'y mga detalyadong rekord sa mga sesyon sa pagpangutana.

Korte / ang Legal nga Proseso – Aduna ka'y katungod nga dalhon dayon sa atubangan sa piskal o huwes. Aduna ka'y katungod nga hagiton ang pagkabaladnon sa pagdetener kanimo. Ang mga saysay nga nakuha pinaagi sa *torture* o *ill-treatment* kinahanglang nga dili dawaton sa korte, pwera kung isip ebidensya sa pag-torture kanimo.

3. ASA MOKADTO ARON MOPASAKA OG REKLAMO

Mahimo ka lamang makakuha og hustisya pinaagi sa pagpasaka og reklamo. Pero, kinahanglang nakahibalo ka sa mga peligro nga mahimo nimong masinati kung mopasaka ka og reklamo, apil ang pagpanghadlok gikan sa mga nag-torture kanimo.

Kung gusto kang mopasaka og reklamo para sa torture ug uban pang ill-treatment, aduna kay walo ka opsyon: upat ka pagdumala sa mga reklamo batok sa pulisya, ug upat ka independiyenteng organisasyon nga mas lapad ang sakop a pagdumala sa mga reklamo sa pag-abuso.

Mahimo kang mopasaka og **kriminal nga kaso**, nga awtomatikong aduna'y apil nga danyos (sibil nga elemento) isip bayad para sa mga kadaot nga imong nahilaguman. Kung dili ka gustong moagi sa kriminal nga trial, mamahimo kang mopasaka og mismong **sibil nga kaso**. Kung gusto lamang nimo nga masuspende o matangtang ang mga opisyal sa pulisya nga nahilambigit sa kaso, mahimo kang mopasaka og **administratibong kaso**.

Sa dili pa mopili sa bisan asa sa mga institusyon, mahimo kang moduol sa CHR nga makatabang kanimo sa pagkuha og ebidensya ug sa pagpili sa angayan nga institusyon kung asa nimo ipasaka ang kaso.

Administratibo – Mahimo kang mopasaka sa bisan asa sa mga institusyon pwera sa *National Prosecution Service (NPS)*. Gidumala sa kada institusyon, pwera ang *Commission on Human Rights (CHR)*, ang lain-laing mga administratibong silot, apil ang gikan sa 60 ka adlaw nga pagkasuspende hangtud sa pagkatangtang gikan sa serbisyo.

Kriminal – Sa balaod sa Pilipinas, usa ka krimen ang torture nga angay silutan sa ilawom sa Anti-Torture Act. Lain-lain ang sakop sa mga silot depende sa kagrabehon sa krimen. Gimanduan ang Internal Affairs Service (IAS), Opisina sa Ombudsman ug ang NPS nga mohimo og mga kriminal nga imbestigasyon para sa torture.

Direktang ipasaka sa korte ang **mga sibil nga kaso**.

Kinahanglan nga dili nimo ipasaka ang parehong matang sa reklamo sa labaw sa usa ka lugar sa parehong higayon – mahimo kining moresulta sa pagsalikway sa parehong kaso tungod sa “*no forum shopping rule*”. Dili sakop niining mando ang CHR. Mahimo kang mopasaka og usa ka administratibong kaso ug usa ka kriminal nga kaso sa parehong organisasyon o sa lain-laing mga organisasyon, pero dili nimo mahimong ipasaka ang imong administratibong kaso sa duha ka higayon [pananglitan, pareho sa Civil Service Commission ug sa *Philippines National Police Command*] sa parehong higayon.

Kung gi-torture ka ug anaa gihapon ka sa prisuhan, mahimo gihapon kang mopasaka og reklamo sa tabang sa usa ka abugado, *human rights NGO*, o direkta sa mga opisyal sa CHR nga kinahanglang regular nga mobisita sa mga prisuhan.

MGA ORGANISASYON NGA PARTIKULAR SA PULISYA

PHILIPPINE NATIONAL POLICE COMMAND

INTERNAL AFFAIRS SERVICE

NATIONAL POLICE COMMISSION

PEOPLE'S LAW ENFORCEMENT BOARD

PHILIPPINE NATIONAL POLICE COMMAND

Ang Philippine National Police (PNP) Command mao ang istruktura nga nagsuporta ug nagdumala sa mga opisyal sa pulisya sa ilang trabaho.

MGA BENTAHA

Gilayon nga alibyo – Mahimong suspendihon dayon sa PNP Command ang mga opisyal sa pulisya, samtang giimbestigahan ang kaso.

Dali duolon – Mahimong ipasaka ang mga reklamo sa mga opisina sa rehiyon, probinsya, lungsod ug munisipalidad. Nagtakda sab ang PNP og mga *human rights desk* sa lain-lain mga lebel sa PNP Command, apil ang sa mga lebel sa lungsod ug munisipalidad.

MGA DISBENTAHA

Makalibog – Sama sa kaso sa tanang upat ka organisasyon nga partikular sa pulisya, aduna'y nagsapaw-sapaw nga mga hurisdiksiyon ug mga makalibog nga klasipikasyon sa kaso, mao nga mahimong dili dayon maklaro kung asa ug unsaon pagpasaka ang reklamo.

Basin delikado – Mahibaw-an nila kung kinsa ka. Mamahimo kang mosumite og *anonymous complaint*, pero kung pilion nimo nga maghimo og gipanumpaang affidavit, dili garantisado kung protektado ang imong pagkatawo ug lokasyon, pati sa imong mga testigo.

PROSESO

Pareho ang proseso para sa tanang mga institusyon nga partikular sa pulisya.

Ang mga gagmay nga sala, nga mahimong apil ang pipila ka mga porma sa dili maayong pagtrato, kay ipasaka sa lokal nga hepe sa pulisya ug mga mayor sa munisipalidad/lungsod. Ang mga grabeng sala, sama sa pag-torture, kay ipasaka sa People's Law Enforcement Board (PLEB) ug sa IAS. Pero, wala'y makapugong kanimo sa pagkadto sa bisan unsang istasyon sa pulisya aron mopasaka og reklamo, nga kinahanglang i-refer unya sa sakto nga organisasyon.

Ang mga kaso nga aduna'y pinakataas nga silot nga *summary dismissal* gikan sa serbisyo mahimong ipasaka sa mga pangrehiyong direktor sa PNP, Chief PNP, o sa National Police Commission (NAPOLCOM). Tukma ang *summary dismissal* sa mga panghitabo: diin grabe ang kaso ug lig-on ang ebidensya nga sad-an ang respondente; kung ang respondente balik-balik nga gikasuhan ug aduna'y mga makatarunganong basehan nga siya sad-an sa kaso; kung sad-an ang respondente sa grabe nga sala; o kung padayon nga wala motunga sa trabaho ang respondente nga walay opisyal nga leave sulod sa 30 ka adlaw.

Mahimo nimong ipasaka ang imong reklamo pinaagi sa pagsulat o pagsulti sa mga nahitabo (*written or verbal complaint*) sa opisyal sa pulisya nga responsable para sa lugar diin gibuhat ang sala. Mahimo nimo kining buhaton nga dili magpaila – kung aduna ka'y ebidensya para sa imong mga alegasyon. Kung ipasaka nimo ang imong reklamo pinaagi sa pagsulti, hangyuon ka nga maghatag og nakasulat nga saysay pagkahuman niini. Sa dihang masusi na ang reklamo sa paunang opisyal sa pulisya, mahimo kining: isalikway tungod kay wala'y ebidensya, i-refer sa angay nga awtoridad sa pagdisiplina, i-refer sa laing awtoridad sa gobyerno isip reklamo/hangyo para sa tabang, o irekomenda para

sa *summary hearing*. Ang akusadong opisyal sa pulisya aduna'y lima ka adlaw aron motubag sa imong reklamo, usa pa ang paunang hearing aron klarohon ang mga isyu, ug unya ang hearing. Ang hearing officer mohimo og rekomendasyon para sa *disciplinary authority*, nga aduna'y 30 ka adlaw aron mohimo og desisyon. Aduna'y 10 ka adlaw ang akusado aron moapela.

KONTAK

Telepono: (+63-2) 723-0401

Adres:

PNP National Headquarters
Camp General Crame
Quezon City

Website: pnp.gov.ph/portal/index.php/contact-us

INTERNAL AFFAIRS SERVICE

Ang Internal Affairs Service (IAS) mao ang “magbalantay” sa PNP, pero sakop kini sa istruktura sa PNP, direktang ilawom sa Chief PNP.

MGA BENTAHA

Makatabang – Awtomatiko niining buhaton ang kaugalingong imbestigasyon sa mga kaso diin mipabuto og pusil ang usa ka opisyal sa pulisya; o kung ang pagkamatay, grabeng pisikal nga kadaot o bisan unsang mga pagsupak sa mga katungod sa tawo—apil ang *torture*—nga nahitabo atol sa operasyon sa pulisya o sa kustodiya sa pulisya.

Dali duolon – Aduna’y mga opisina sa probinsya, rehiyon ug nasyonal.

Gilayon nga alibyo – Mahimong suspendihon dayon sa IAS ang mga opisyal sa pulisya, samtang giimbestigahan ang kaso.

Potensyal nga mas luwas – Dili ka kinahanglang makig-istorya sa mga opisyal sa pulisya nga nahilambigit sa pag-abuso kanimo. Mahimo sab nga suspendihon sa IAS ang usa ka opisyal sa pulisya kung aduna’y ebidensya nga

nisuway siya ug panghadlok, pamugos o pag-impluwensya kanimo o sa imong mga testigo.

Kriminal ug administratibong mando – Gimanduan ang IAS nga imbestigahan ug pasakahan og mga kriminal nga kaso ang mga opisyal sa pulisya sa korte pwera sa pag-imbestiga sa mga administratibong kaso. Hinuon sa naandan, dili ilado ang IAS nga mopasaka og mga kriminal nga kaso.

MGA DISBENTAHA

Dili hingpit nga independiyente – Bisan pa sa pipila ka mga *safeguards*, sakop pa gihapon sa istruktura sa PNP ang mga opisyal sa pulisya nga nadedestino sa IAS.

Wala kaayo’y gahom – Mahimo lamang kining magbuhat og mga rekomendasyon sa mga *disciplinary authorities* sa PNP (ang mga pangrehiyong direktor sa PNP, Chief PNP, ug mga komisyoner sa NAPOLCOM), nga responsable sa pagpatuman sa mga rekomendasyon o sa pagpasabot nganong dili kini matuman, pero wala’y sistema aron masiguro nga mahitabo kini.

PROSES

Wala'y makapugong kanimo nga direktang mokadto sa lambigit nga opisina sa IAS sa probinsya o rehiyon sa lugar diin gibuhang *torture*, pero ang tambag sa PNP moadto usa sa istasyon sa pulisya sa munisipalidad o lungsod, kung angayan, o sa PLEB (kung aduna). Kung pilion nimo ang IAS, halos kapareho ang proseso sa PNP Command (tan-awa ang panid 11). Ang kalainan lamang kay sa dihang maghatag og resolusyon ang IAS, aduna'y 30 ka adlaw ang *disciplinary authority* aron repasuhon kini; kung dili, ang resolusyon sa IAS awtomatikong mamahimong “desisyon” sa disciplinary authority nga angayang ipatuman.

KONTAK

Telepono: (+63-2) 899-7504 (hotline)

Adres:

Internal Affairs Service
Philippine National Police
Camp General Crame
Quezon City

NATIONAL POLICE COMMISSION

Gibantayan ug giimbestigahan sa National Police Commission (NAPOLCOM) ang mga anomalya sa pulisya, ug aduna kini punoang hurisdiksyon sa mga grabeng administratibong kaso batok sa mga opisyal sa pulisya.

MGA BENTAHA

Direkta – Ang NAPOLCOM aduna'y administratibong kontrol ug pang-operasyong pagdumala sa PNP ug mamahimo niining repasuhon ang mga desisyon sa mga institusyon nga alang lamang sa kaso sa mga pulis.

Gilayon nga alibyo – Mahimong suspendihon dayon sa NAPOLCOM ang mga opisyal sa pulisya, samtang giimbestigahan ang kaso.

Medyo independiyente sa kapulisan – Kasagarang sibilyan ang mga miyembro sa komisyon, ug ang tanan gikinahanglan nga aduna'y degree sa unibersidad o lambigit nga kaagi (sama sa mga pantawong katungod o hustisya).

Dali duolon – aduna kini mga opisina sa rehiyon.

MGA DISBENTAHA

Dili hingpit nga independiyente – Ang Chief PNP kay usa ka miyembro sa komisyon.

Makalibog – Bisan pa sa gidahum nga aduna'y punoang awtoridad sa mga grabeng administratibong kaso, aduna gihapon nagsapaw-sapaw nga mga hurisdiksyon ug makalibog nga mga klasipikasyon sa tanang mga institusyon nga partikular sa pulisya.

Aduna lamang gamay nga tabang kanimo sa pagkuha og ebidensya – Mosalig lamang ang imbestigador/opisyal sa hearing sa ebidensya nga gisumite.

PROSESO

Mahimo nimong ipasaka ang imong reklamo pinaagi sa pagsulat o pagsulti sa opisina sa NAPOLCOM nga adunay hurisdiksyon diin gibuhat ang sala. Mahimo

kang mopasaka nga dili magpaila kung aduna kay ebidensya para sa imong mga alegasyon. Unya ang proseso halos pareho sa PNP Command (tan-awa ang panid 11).

KONTAK

Adres:

371 Sen. Gil J Puyat Ave
Makati City

Para sa mga adres sa rehiyon ug mga numero sa telepono, tan-awa ang:

napolcom.gov.ph/DIRECTORY.htm

PEOPLE’S LAW ENFORCEMENT BOARD

Ang People’s Law Enforcement Board (PLEB) gitukod sa matag lungsod ug mga munisipalidad. Kung anaa kini, mao kini ang unang dangpanan para sa bisan unsang reklamo batok sa mga opisyal sa pulisya.

MGA BENTAHA

Independiyente gikan sa pulisya.

Simple – Isip ang sentrong lugar sa pagdawat sa mga reklamo batok sa pulisya, pasimplehon niini ang proseso sa pagpasaka sa mga reklamo.

MGA DISBENTAHA

Dili ilado – Dili ilado ang PLEB ug ang paghimo niini magsalig sa kabubut-on sa lokal nga gobyerno.

Magpuli-puli ang ubang mga miyembro sa kada eleksyon ug **dili sigurado kung aduna sila’y saktong kaagi** aron desisyonan ang mga kaso batok sa pulisya.

Desentralisado – Walay sentral nga organisasyon nga nagbantay sa mga kaso nga gidesisyonan o gidungog sa kada PLEB.

Limitadong gahom – Mahimo lamang kining morekomenda sa superyor sa usa ka opisyal sa pulisya aron ipailalom ang maong pulis sa “*preventive suspension*” nga hangtud sa 90 ka adlaw, ug dili klaro kung adunay sistema ang PLEB aron bantayan ang pagpatuman sa mga rekomendasyon niini.

Aduna lamang gamay nga tabang sa pagkuha og ebidensya – Mosalig lamang ang *hearing officer* sa ebidensya nga isumite sa mga partido.

Wala’y apela – Pwera lamang kung ang pulis mapamatud-an nga sad-an ug ang silot nga gihatag kay pagpaubos sa posisyon (*demotion*) o pagtanggap sa serbisyo (*dismissal*).

PROSES

Mahimo nimong ipasaka ang imong reklamo pinaagi sa pagsulat o pagsulti – ug, kung aduna kay ebidensya sa imong mga alegasyon, pwede dili ka magpaila – sa opisina sa PLEB sa lugar diin gibuhat ang sala (tan-awa ang panid 11).

KONTAK (PARA SA IMPORMASYON MAHITUNGOD SA MGA LOKAL NGA PLEB):

Telepono: (+63-2) 895-6420

Adres:

Atty. Ronaldo T. Reyes

Chairperson sa PLEB Makati ug Presidente sa PLEB Association of the Philippines

MGA INDEPENDIYENTENG ORGANISASYON

OPISINA SA OMBUDSMAN

NATIONAL PROSECUTION SERVICE, DEPARTMENT OF JUSTICE

CIVIL SERVICE COMMISSION

COMMISSION ON HUMAN RIGHTS

OPIKINA SA OMBUDSMAN

Ang Ombudsman mao ang “tigprotekta sa mga tawo” nga aduna'y responsibilidad nga imbestigahan ang bisan unsang klaro nga ilegal, dili makaangayon, dili tarong o dili maayo nga paglihok sa usa ka pampublikong opisyal o opisina.

Dili ka mahimong mopasaka og administratibong kaso dinhi kung nagpasaka na ka og administratibong kaso sa bisan unsang uban pang organisasyon.

MGA BENTAHA

Gamhanan – Mahimo kining musulod ug mosusi sa mga lugar sa bisan unsang ahensya sa gobyerno, apil ang mga istasyon sa pulisya, mga prisohan ug mga bilangguan; ug susihon ang bisan unsang dokumentong nakalambigit sa usa ka kaso. Mahimo kining mohatag og immunity gikan sa prosekusyon para sa mga testigo. Aduna kini awtoridad sa pagdisiplina sa tanang mga opisyal sa gobyerno, pwersa sa mga miyembro sa Kongreso, ang hudikatura ug mga opisyal nga mahimo lamang tangtangan pinaagi sa impeachment.

Dungan nga imbestigahan ang administratibo ug kriminal nga mga kaso.

Makatabang – Mahimo kining magbuhat og *fact-finding investigations* nga mahimong makatabang sa pagpalig-on sa imong kaso.

MGA DISBENTAHA

Sensitibo sa oras – Mahimong isalikway ang mga administratibong kaso kung gipasaka lagpas sa usa ka tuig pagkahuman sa panghitabo.

Gamay ang pokus – Mura'g dili kini kaayo interesado sa *torture* kumpara sa mga kaso sa pagpangawkaw ug korapsyon.

Dili kaayo sayon duolon – Aduna lamang kini mga opisina sa Metro Manila, Cebu ug Davao.

Kung maabsuwelto ang respondente, wala'y posibilidad sa apela.

PROSESO

Dawaton sa Ombudsman ang mga reklamo pinaagi sa pagsulti o sa pagsulat. Dawaton lamang ang mga *anonymous complaint* sa mga talagsaong panghitabo.

MGA KRIMINAL NGA REKLAMO

Susihon sa nag-imbetiga nga opisyal ang reklamo ug mahimo kining balewalaon, i-refer sa laing lugar para sa administratibong paghukom, ipasa sa tukma nga opisina para sa pagpangita sa kamatuoran (pananglitan, ang National Bureau of Investigation), i-endorso sa lain pang awtoridad sa gobyerno (pananglitan, NAPOLCOM) o buhatan sa paunang imbestigasyon.

Kung mopadayon kini sa paunang imbestigasyon (*preliminary investigation*), ipadala ang usa ka kopya sa reklamo ug mga nagsuportang dokumento sa akusado, nga hatagan og tsansa nga motubag. Mahimong aduna'y hearing aron klarohon ang ebidensya. Unya, ipasa sa hearing officer ang iyang resolusyon sa mga gidestino nga awtoridad para sa aksyon. Aduna ka'y 15 ka adlaw aron mohangyo og rekonsiderasyon sa Ombudsman o Deputy Ombudsman. Unya aduna'y ipasaka sa korte nga “*information*” (kriminal nga reklamo).

MGA ADMINISTRATIBONG REKLAMO

Mahimo kang mopasaka og administratibong kaso pinaagi sa nakasulat nga gipanumpaang reklamo (*written complaint under oath*), nga aduna'y ebidensya ug “*certification of no forum shopping*”. Mahimo sab nga buhaton kining mga reklamo sa Ombudsman o Deputy Ombudsman. Susihon ang reklamo ug mahimong: balewalaon, i-refer sa laing lugar para sa dugang nga pagpangita sa kamatuoran o uban pang mga administratibong proseso, o iparehistro isip administratibong kaso. Kung mahitabo kini, adunay 10 ka adlaw ang akusado nga motubag. Unya mahimong isalikway sa nag-imbetiga nga opisyal ang kaso, o mangayo og dugang pang ebidensya ug magpatawag og aduna'y *hearing*, nga mahimong moresulta sa pormal nga imbestigasyon nga aduna'y trial sa atubangan sa nag-imbetiga nga opisyal, diin motestigo ug i-cross-examine ang mga testigo. Unya isumite sa nag-imbetiga nga opisyal ang mga resulta ug mga rekomendasyon ngadto sa Ombudsman.

Sa dihang maaprubahan na sa Ombudsman, ug kung mapamatud-an nga sad-an ang opisyal sa pulis, aduna'y 10 ka adlaw ang respondente nga mohangyo og rekonsiderasyon, o 15 ka adlaw aron moapela. Aduna ka'y katungod nga moapela.

KONTAK

Telepono: (+63-2) 926-2662 (hotline)
(+63) 926-699-4703 (SMS hotline)
(+63-2) 479-7300 (office)

Adres:

Ombudsman Building
Agham Road
North Triangle
Quezon City

Website: www.ombudsman.gov.ph

Email: pab@ombudsman.gov.ph

NATIONAL PROSECUTION SERVICE, DEPARTMENT OF JUSTICE

Ang National Prosecution Service (NPS) kabahin sa Department of Justice sa Pilipinas – ang organisasyon nga hingpit nga responsable para sa pagpatuman sa mando sa balaod.

MGA BENTAHA

Dali duolon – Aduna'y mga prosekyutor sa kada lungsod ug probinsya, ug mga espesyal nga prosekyutor sa nasyonal nga opisina.

Mas Paspas – Ang direktang pagpasaka sa mga prosekyutor nga dili moagi sa CHR mahimong magpasabot og mas paspas nga pagpasaka sa kriminal nga kaso sa korte.

Mas Luwas – Aduna'y programa sa pagprotekta sa mga testigo ang Department of Justice.

MGA DISBENTAHA

Aduna lamang gamay nga tabang sa pagkuha og ebidensya – Mosalig lamang ang mga prosekyutor sa ebidensya nga gisumite nimo ug sa akusado.

Dili kanuna'y independiyente – Sa pipila ka mga lugar, aduna'y lig-on nga relasyon ang mga prosekyutor sa lokal nga pulisya.

PROSES

Depende sa kung asa nahitabo ang *torture*, kinahanglan nimong ipasaka ang imong reklamo sa prosekyutor sa lungsod o sa probinsya diin nahitabo ang insidente. Mahimo sab kang direktang mokadto sa nasyonal nga opisina sa NPS, nga aduna'y espesyal nga grupo sa mga prosekyutor para sa mga kaso nga sama sa *torture*.

Ang mga grabeng kaso (nagresulta sa pagkamatay, pagkapungkol, pagkawala sa kapasidad sulod sa labaw sa 30 ka adlaw, pagkabuang, amnesia o mga posibilidad sa pagpakamatay, o apil ang pagpanglugos o batok sa mga bata), kay kinahanglang moagi sa paunang imbestigasyon. Balewalaon ang kaso kung

wala'y igo nga ebidensya, Mag-andam ang proseklyutor og resolusyon. Aduna'y 15 ka adlaw ang akusado aron magpasaka og mosyon para sa rekonsiderasyon. Sa dihang pinal na ang resolusyon, aduna'y ipasaka nga “*infomation*” (kriminal nga reklamo) sa korte. Mahimong iapela ang resolusyon ngadto sa Department of Justice (o sa Regional State Prosecutor alang sa mas dili grabe nga mga sala).

Ang mga dili kaayo grabeng kaso, apil ang *ill-treatment* nga nagresulta sa pagkawala sa kapasidad nga motrabaho sulod sa 30 ka adlaw o mas minos, kay mahimong direktang ipasaka sa korte.

KONTAK

Telepono: (+63-2) 521-2930
(+63-2) 523-8481 local 403

Adres:

DOJAC Main Office G/f
Forum Building
Padre Faura Street
Ermita
Manila

Email: dojac@doj.gov.ph

Para sa impormasyon sa pagkontak sa NPS, ug ang mga proseklyutor sa lungsod ug rehiyon, tan-awa ang:

www.doj.gov.ph/national-prosecution-service.html

CIVIL SERVICE COMMISSION

Ang Civil Service Commission (CSC) mao ang sentrong ahensya sa kawani sa gobyerno.

MGA BENTAHA

Dali duolon – Aduna kini mga opisina sa rehiyon ug tugutan sab nga ipasaka ang mga reklamo sa lokal nga opisina sa ahensya sa gobyerno diin sakop ang respondente.

Aduna'y gahom – Mahimong ipailawom sa *preventive suspension* ug tangtangan sa CSC ang mga sibil nga alagad (apil ang mga pulis).

MGA DISBENTAHA

Gamay ang pokus – Bisan kung mahimo kang direktang mokadto sa CSC, kasagarang gidumala niini ang mga apela gikan sa mga desisyon sa mga ahensya sa gobyerno (apil ang PNP).

Dili hingpit nga independiyente – Usahay hangyuon sa CSC ang mga abugado sa PNP nga mohimo og mga paunang imbestigasyon, nga posibleng mahimong problema sa mga kaso sa mga reklamo sa *torture* batok sa mga opisyal sa pulisya.

Dili ka mahimong magpasaka og apela batok sa usa ka desisyon nga naghukom nga dili sad-an ang imong gipasanginlang nag-abuso.

PROSES

Kinahanglang isumite ang mga gipanumpaang ug nakasuwat nga reklamo (*written complaint under oath*) sa sentro o pangrehiyong opisina sa CSC, o sa mga lokal nga opisina sa ahensya sa gobyerno diin sakop ang akusado (pananglitan, ang PNP). Kinahanglang suportahan og ebidensya ang mga *anonymous complaint*. Moresponde ang akusado pinaagi sa gipanumpaang tubag, ug aduna'y paunang imbestigasyon, diin ikaw ug ang akusado kinahanglang klarohon ang mga isyu. Magsumite ang imbestigador sa *disciplining authority* (pananglitan, ang PNP), ug rekomendasyon diin posibleng isalikway ang reklamo, o hangyuon ang akusado nga opisyal nga tubagon ang kaso. Mahimong suspendihon sa disciplining authority ang akusado atol niining panahona.

Mahimong molunsad og pormal nga imbestigasyon, apil ang paunang hearing, kung gikinahanglan aron susihon ang kamatuoran. Pagkahuman sa pormal nga imbestigasyon, mosumite ang imbestigador og mga rekomendasyon sa *disciplining authority*, nga aduna'y 30 ka adlaw aron aksyunan ang rekomendasyon.

KONTAK

Telepono: (+63-2) 951-2575
(+63-2) 951-2576
(+63-2) 932-0111
(+63) 917-839-8272 (SMS hotline)

Adres:

Civil Service Commission
Constitution Hills
Batasang Pambansa Complex Diliman
Quezon City

Website: www.csv.gov.ph

COMMISSION ON HUMAN RIGHTS

Ang Commission on Human Rights (CHR)
usa ka independiyenteng pangkonstitusyong organisasyon nga ang responsibilidad mao ang pagprotekta sa mga tawhanong katungod (*human rights*) sa tanang mga tawo sa Pilipinas apil sab ang mga Pilipino nga nagpuyo sa laing nasud.

MGA BENTAHA

Proactive ug makatabang – Ang mga imbestigador sa CHR aduna'y "*proactive role*" sa imbestigasyon, pero nagdepende sa kamaayo sa mga imbestigador niini kung unsa kadako nga tabang ang ilang matanyag.

Dali duolon – Aduna kini mga opisina sa rehiyon.

Nagtanyag og limitadong **programa sa pagprotekta sa mga testigo ug mga biktima.**

MGA DISBENTAHA

Limitadong gahom – Mahimo lamang mag-imbestiga ang CHR, ug ang iyang mga resolusyon silbi mga rekomendasyon lang.

Taas ug dugay – Bisan kung isumite nimo ang imong ebidensya sa CHR, kinahanglan gihapon nimo kining isumite pag-usab sa Ombudsman, prosekutor o sa bisan unsang organisasyon kung asa i-refer sa CHR ang kaso.

PROSESO

Mahimo nimong direktang ipasaka ang imong reklamo sa pangrehiyong opisina sa CHR, o mokadto sa *Human Rights Action Center* sa Barangay (baryo/komunidad). Mahimong aduna'y ipadala nga imbestigador, abugado o *quick response team* aron mahibaw-an ang mga punoang kamatuoran. Kung magrekomenda sila og pampublikong pagpangutana, mohangyo kanimo ug sa akusado ang Pangrehiyong Direktor sa CHR para sa usa ka pakigpulong aron hisgutan kung unsa ang kinahanglang buhaton. Kung gikinahanglan ang usa ka kumpletong imbestigasyon, magsumite ang mga imbestigador og report sa imbestigasyon,

nga mahimong resolusyon sa CHR, ug mga detalye diin kinahanglang mag-imbetiga og dugang ang awtoridad o magbuhat og mando. Kinahanglan sab nga isaysay sa report kung aduna'y ebidensya sa mga pagsupak sa mga katungod sa tawo ug kung kuwalipikado ka para sa pinansyal nga tabang.

KONTAK

Telepono: (+63-2) 928-5655
(+63-2) 926-6188

Adres:

Commission on Human Rights
SAAC Building
Commonwealth Avenue
UP Complex
Diliman
Quezon City

Para sa mga opisina sa CHR sa rehiyon, tan-awa ang:

www.chr.gov.ph/MAIN%20PAGES/contact_us.htm

4. ASA MOKADTO PARA SA DUGANG NGA TAMBAG O SUPORTA

AMNESTY INTERNATIONAL PHILIPPINES

Seksyon sa Pilipinas sa Amnesty International nga nangampanya aron undangon ang mga grabeng pag-abuso sa mga katungod sa tawo.

Adres: (+63-2) 376-4342

Address:

18 A Marunong St
Barangay Central
Quezon City

Website: www.amnesty.org.ph
www.facebook.com/amnestyph

Email: section@amnesty.org.ph

BALAY REHABILITATION CENTER INC

Usa ka organisasyon nga nagtrabaho para sa psychosocial nga alibyo ug rehabilitasyon sa mga survivor sa mga pag-abuso sa mga katungod pantawo. Naghatag kini og mga serbisyo alang sa mga survivor sa *torture*.

Telepono ug Adres:

(+63-2) 921-6301
#25 Maalindog Street
UP Village

(+63-64) 278 3355
Diliman Quezon City
#023 Villamarzo Street
Kidapawan City
North Cotabato

Website: www.balayph.net

CHILDREN'S LEGAL RIGHTS AND DEVELOPMENT CENTER INC (CLRDC)

Usa ka legal nga organisasyon sa mga katungod sa tawo para sa mga bata.

Telepono: (+63-2) 433-3199

Adres:

4/f, Room 401-B
CRM Building III
106 Kamias Road
Quezon City

Website: clrdc.wordpress.com

Email: children_legalrights@yahoo.com

FREE LEGAL ASSISTANCE GROUP OF THE PHILIPPINES (FLAG)

Usa ka organisasyon sa mga abogado sa mga katungod pantawo (*human rights lawyers*) sa tibuok nasud nga nanumpa sa proteksyon ug promosyon sa mga katungod pantawo pinaagi sa libreng legal nga tabang para sa mga biktima sa mga pag-abuso sa mga katungod sa tawo.

Telepono: (+63-2) 475-7159

Adres:

c/o Sanidad Law Offices
2/f East Side Bldg
77 Malakas Street
Brgy. Piñahan, Diliman
Quezon City

Email: flag@flag.com.ph

HUMANITARIAN LEGAL ASSISTANCE FOUNDATION (HLAF)

Usa ka organisasyon nga naningkamot nga mapakunhod ang problema sa dili makatarongan ug dili makiangayon nga detensyon pinaagi sa direktang legal nga aksyon, pagdumala ug adbokasiya sa pulisiya.

Telepono: (+63-2) 634-8720

Adres:

Medical Plaza Ortigas
25 San Miguel Avenue
Ortigas Center
Pasig City

Website:

www.facebook.com/hlafphil www.hlafphil.org

Email: ed.hlaf@gmail.com

KARAPATAN

Usa ka alyansa sa mga indibidwal, mga grupo ug mga organisasyon nga nagtrabaho para sa promosyon ug proteksyon sa mga katungod sa tawo, apil ang tabang legal ug tabang sa kaayohan sa mga pulitikal nga piniriso ug mga biktima sa mga pag-abuso sa mga katungod sa tawo.

Telepono: (+63-2) 435-4146

Adres:

No. 1 Maaralin cor Matatag
Barangay Central
Quezon City

Website:

www.karapatan.org www.facebook.com/Karapatan

Email: karapatan@karapatan.org

MEDICAL ACTION GROUP (MAG)

Organisasyon sa mga katungod sa tawo sa mga medikal nga propesyonal ug mga estudyante, nga nagtrabaho aron maghatag og serbisyong pampugong, pangtambal ug pang-rehabilitasyon sa panglawas sa mga biktima sa mga pag-abuso sa mga katungod sa tawo.

Telepono: (+63-2) 994-0259
(+63) 928-905-5920

Adres:
129-D Matatag Street
Barangay Central
Quezon City

Website:
www.magph.org
www.facebook.com/medicalactiongroup

PEOPLE'S RECOVERY, EMPOWERMENT AND DEVELOPMENT ASSISTANCE FOUNDATION (PREDA)

Usa ka organisasyon nga naghatag og mga serbisyo sa pagluwas, pagpanambal ug pagpaayo para sa mga batang nakatagamtam ug pisikal nga pang-abuso, ug tabang sa pag-imbetiga ug pagsumbong sa mga responsable.

Telepono: (+63) 47 222-4994
(+63) 47 223-9629
(+63) 917-532-4453 (hotline)

Adres:
Upper Kalaklan
Subic Bay
Olongapo City

Website: www.preda.org

Email: predainfo@preda.org

THE PHILIPPINE ALLIANCE OF HUMAN RIGHTS ADVOCATES PAHRA)

Usa ka alyansa sa mga indibidwal, mga institusyon ug mga organisasyon nga nanumpa sa promosyon, proteksyon ug pagpatuman sa mga katungod sa tawo sa Pilipinas pinaagi sa adbokasiya.

Telepono: (+63-2) 436-2633

Adres:
53-B Maliksi Street
Barangay Pinyahan
Quezon City

Website: www.philippinehumanrights.org

TASK FORCE DETAINEES OF THE PHILIPPINES (TFDP)

Usa ka organisasyon nga nagprotekta sa mga katungod ug nagpasiugda sa mga interes sa mga pulitikal nga piniriso ug uban pang mga biktima sa mga pag-abuso sa mga katungod sa tawo.

Telepono: (+63-2) 437-8054
(+63-2) 995-0246
(+63-2) 911-3643

Adres:
#45 St. Mary Street
Cubao
Quezon City

Website:
www.tfdp.net

NOTES:

Ang Amnesty International usa ka kalihukan sa tibuok kalibutan nga may labaw sa 3 ka milyong tagasuporta, mga miyembro ug mga aktibista sa kapin sa 150 ka nasud ug mga teritoryo nga nangampanya aron undangon ang mga grabeng pag-abuso sa mga katungod sa tawo.

Tinguha namo nga matagamtaman sa kada tawo ang tanang mga katungod nga gitakda sa *Universal Declaration of Human Rights* ug uban pang mga internasyonal nga tamdanan sa mga katungod sa tawo.

Independiyente kami sa bisan unsang gobyerno, pulitikal nga ideolohiya, ekonomikong interes o relihiyon ug gipondohan sa among mga miyembro ug mga donasyon sa publiko.

amnesty.org.ph

Amnesty International Philippines
18 A Marunong St., Bgy. Central
Quezon City 1100
Philippines

Telepono: (+63-2) 376-4342
Email: section@amnesty.org.ph

Index: ASA 35/003/2014 Cebuano
Hulyo 2014

TINDOG BATOK SA *TORTURE*

Kung ikaw nakatagamtam o nakahiagum ug pagpanakit o pagpakalisod sa bisa'g unsang paagi sa kamot sa usa ka tawo nga may katungdanan sa gobyerno o aduna'y awtoridad aron makakuha og impormasyon o pagkumpisal, o aron silutan, hadlokun o baharan ka, na-torture ka.

Kanunay kini nga ilegal, ug sa ilawom sa balaod sa Pilipinas ug sa *international law*, aduna ka'y katungod sa hustisya, bayad, ug uban pang mga porma sa pahiuli.

Kung ikaw o imong kaila na-torture, makatabang kanimo kini nga giya aron masabtan ang imong mga opsyon – apil ang mga bentaha ug mga disbentaha para sa kada usa, ug ang proseso nga kinahanglan nimong sundon.

[amnesty.org.ph](https://www.amnesty.org.ph)

